

KOPŘIVOVÉ LISTY¹ *Quo vadis, orbis?*

31. ročník přehlídky netradičních divadel
Kopřivnice, 21. a 22. dubna 2017

Divadlo je především arénou ducha.

Miroslav Rutte

*Milí diváci a příznivci KOPŘIVY, rozleťte se spolu s námi do divadelního světa, do světa snů a fantazie, do světa, kde je možné úplně, ale úplně všechno.
Přece DIVADLO, to je DIV! Účinkujícím přejeme ZLOMTE VAZ! a Vám kouzelné zážitky.*

Program divadelní přehlídky Kopřiva 2017

Pátek 21. 4. 2017

13:30, Kulturní dům

Divadlo PIKI (Pezinok, Slovensko)

Babička z vajíčka

15:30, Katolický dům

Absintový klub Les (Ostrava)

Spolu

18:00, Kulturní dům

Bratislavské bábkové divadlo (Slovensko)

Na slepačích křídlech

20:30, Katolický dům

Stará aréna (Ostrava)

Humanity upgrade

21:30, barový sál Katolického domu

Prohibition Jass Band (koncert)

Sobota 22. 4. 2017

10:00, kostel sv. Bartoloměje

Jan Horák

František blázen

„14:30“, Katolický dům

NJ feat. Uhřík (Nový Jičín)

Casiopea aneb Etudy o časovosti

16:00, Kulturní dům

Divadlo Kontra (Slovensko)

Poručík z Inishmore

17:30, barový sál Katolického domu

Evamore (koncert)

19:00, Katolický dům

Divadlo NoD (Praha)

Dvojí domov / Z Čepa

21:15, Katolický dům

Pavol Seriš (Slovensko)

Pri kase

Ředitel festivalu Jiří Cachnín „na křídlech“ letošní Kopřivy

Kopřiva oslavila v loňském roce krásné třicáté narozeniny a má dobře našlápnuto do dalších let. Přinese letošní ročník nějaké změny oproti tomu minulému?

Jedna změna jistě bude, která tak trochu vyvěrá letošního kréda Quo vadis, orbis? Tedy kromě přednášky sociologa Jana Spousty, která proběhla v týdnu před přehlídkou, to bude sobotní dopolední představení Jana Horáka František Blázen a také do sobotního bloku zařazen koncert, tentokrát Evy Moravčíkové s Tomášem Njumenem.

Co ti při organizaci letošního ročníku dělalo největší starosti?

Zřejmě jako každý rok finance. Také velmi složitá, neúměrně komplikovaná jednání s divadly.

Co bylo největší radostí?

Jistě hravé logo, snad symbolizující krédo festivalu, pestrost dramaturgie.

Na která z nabízených představení se osobně nejvíc těšíš?

Na slepačích křídlech autorky Katky Aulitisové Babkového divadla Bratislava, které by mělo

být dozajisté „povinnou divadelní docházkou pro mladší generaci“, i na derniéru Dvojí domov NoDu a Františka Blázna podání Jana Horáka.

Něco málo o jednotlivých inscenacích

Divadlo PIKI Pezinok, Slovensko

PIKI jsou Podezřele Ideální Kočovní Iniciativa, protože existuje na divadelním trhu už od roku 1990, navzdory tomu, že ji tvoří manželský pár Katka a Ľubo. A to je, uznejte, podezřelé. Divadlo nemá vlastní budovu, vrátného, ani hasiče. Kočuje po divadlech a kulturních zařízeních doma i v zahraničí a snaží se obšťastnit školáky, študáky, dospěláky, nezávisláky a jiné ptáky. V koši má naloženo leďacos: adaptace klasických příběhů, autorské hry se současnými, často i tabuizovanými tématy, rodinná představení a zábavné programy.

Babička z vajíčka

Nač je vám maminka princezna a tatínek na hraní, když na vás nemají čas? A někdy vás štvou tak, že byste nejradši vyskočili z kůže. A ještě k tomu nemají rodiče, a proto ani vy nemáte babičky a dědečky. Nejvyšší čas, aby se stal nějaký zázrak! Zlatá rybka? Aladinova zázračná lampa? Čarovné zrcadlo? Ale né. Vajíčko! Obyčejné, malé vajíčko.

Basta fidli, staré vidly, chmuľo – truľo, smradľavá noha, počúrané strašidlo, už mám toho dosť!

Absintový klub Les Ostrava Spolu

Hra o dvou hvězdách předválečného filmu, kterým po válce jejich spoluobčané „nadali do německých kurev“. Hra nejen o tom, že Baarová má oči mandlové a Mandlová má oči barové, ale i o těch, kdo je milovali a nenáviděli. Hra o Češích. Hra o nás.

Hrají: Zuzana Truplová a Pavla Gajdošíková.

Bratislavské bábkové divadlo, Slovensko Na slepačích křídlech

Inscenace vypráví příběh dospívající dívky, která vyrůstá v socialistickém Československu. 50. léta jsou plné budovatelského nadšení, ale i strachu, paranoie a nesvobody. Jana pochází z buržoazního prostředí, ale velmi se touží zařadit mezi obyčejné proletářské rodiny. Touží být vzornou občankou a pionýrkou a stydí se za měšťácké přežitky své rodiny. Jednoho dne Janě zmizí máma. Nikdo jí nevysvětlí kam a proč. Jana od

té doby žije v nesnesitelné nejistotě a obavách a nakonec se na školním dvoře dozví, že její máma je ve vězení. Jana netuší, co mámu dostalo za mříže. Svetry barvy blesků, bláznivé nápady, či slovo? Jana zjišťuje, že dokonalý svět socialistické společnosti stojí na vratkých nohou. Že uši přátelských proletářů jsou vždy nastražené a ústa vždy připravená usvědčit zrádce, že svoboda je malovaná kulisa pro nedobrovolné herce, že v jednotě je síla, ale i násilí a stejnost pohlcuje vše tvořivé. Janina máma je naráz po roce zpět. Zdánlivě se vše vrací do starých kolejí, ale pravdou je, že Jana nemůže a nedokáže být stejná. Milovaný vůdce, soudruh Stalin, umírá, a s ním i iluze o dokonalé beztrždní společnosti.

Stará aréna Ostrava Humanity upgrade

Digitální technologie a všechny její produkty povyšují lidstvo na „vyšší“ úroveň existence. Přes dotek na displej se můžeme odreagovat, pobavit, vzdělat, informovat, vzrušit, spojit s druhým člověkem. Vylepšujeme si své „lidství“ – schopnosti, zdraví, prostředí. Chceme se „upgradovat“ v moderní bytosti, nestávají se z nás ale v důsledku toho spíše roboti?

Divadelní sonda do digitálních smart technologií aneb Čapku, tys to věděl!

P.S.: Nabijte si své mobilní telefony.

Prohibition Jass Band

koncert

Jazzové trio autenticky interpretující černošský i bělošský jazz 20. let. Od ragtimu a blues po hot jazz a charleston.

Jan Horák

František blázen

„Když František kázal, tak při tom tančil a zpíval, proto je i vyprávění o Františkovi roztančené a rozezpívané. Byl to svým způsobem extremist; když plnil svoje poslání, tak nešetřil tělo, a tak se taky snažím moc nešetřit a zkoumat hranice svých sil. Vyprávění legend bylo u samého počátku evropského divadla, tak se inspiroji u jarmarečních vypravěčů a u začátků *commedia dell'arte* a hledám vyjádření, které je zábavné pro dnešního diváka. Mám totiž pocit, že vyprávění příběhů mezi lidmi ubývá, a tak chci vyprávět.“ Jan Horák

Příběh o svatém showmanovi, který chtěl být nejskromnější a nejnepatrnější – a šly za ním davy. One man show, step, bodydrum a vyprávění o životě a smrti sv. Františka z Assisi.

„Bratři vepři, sestry svině! Milá prasata! Pochválen buď náš Stvořitel, neboť on vás krmí, dává vám pomeje a šrot, dává vám bahno, ve kterém se můžete rochnit. Oslavujte Pána, dobroře-

čte a chrochtejte mu!“ Sv. František

NJ feat. Uhřík

Nový Jičín

Casiopea aneb Etudy o časovosti

Debata o viděném. Představení mezi minulostí předpremiéry a budoucností dalšího uvedení v přítomnosti přepisování. Jako předkapela vystoupí duo Casiopea.

Divadlo Kontra Slovensko

Poručík z Inishmore

V době, kdy se terorismus stal reálnou hrozbou a svět je zděšený z dalších útoků sebevrahů fanaticů, Martin McDonagh zabíjí smíchem a odhaluje absurditu terorismu, ukazujíc ho v nepřirozené a zdegenerované formě. Jednoho dne na ostrově Inishmore tragicky zahyne kocour. Tato, na první pohled banalita, spustí řetězec neuvěřitelných a nečekaných událostí. Vyjde najevo, že majitelem kocoura je radikálními názory proslavený člen paramilitární organizace INLA, který načas opouští svou „misi“, aby pomstil svého miláčka. Krve tečou potoky, mrtvoly se kupí.

Bez ohledu na to, že od prvního uvedení hry uplynulo už 16 let, její světová popularita neslábne a navíc text nabývá nových významů. Příběhem zabitého kocoura na malém ostrově se McDonagh, přezdívaný též „irský Tarantino“, dotýká jednoho z největších problémů dnešního světa.

Vražděně směšná komedie o irských teroristech je tak silná, že budete brečet smíchy.

Evamore

koncert / Alternativ folk'n'roll

Evamore (Eva Moravčíková) je zpěvačka a písničkářka původem z Příbora. I když pobývá ve velkoměstech (Praha, Vídeň), vyrostla na moravském folkloru a české alternativě, což je znát i z její tvorby. V autorských písních inspirovaných životem samotným, lidovou hudbou a blízkou přírodou, tak zaznívají nejen milostná vyznání, či vtipné glosy z partnerského života, ale také zhudebněné básně a příběhy. Její hlas je čistý a přirozený. V lyrických skladbách hledá, ale umí být i provokativní.

Evamore vystupuje momentálně v doprovodu kytaristy Njumeny (Tomáš Nováček), který se podílí na tvorbě a aranžmá písní. Njumen hraje funkční kytaru, nesnaží se oslnit, ale vystihne podstatu písně a vytvoří pro ni odpovídající atmosféru. Zvukově k sobě navíc Evin hlas a Njumenova kytara ladí a je evidentní, že spolu mají tito dva opravdu co říct. Do budoucna si Evamore plánuje přizvat další muzikanty ke spolupraci a své písně doprovázet na klavír.

**Divadlo NoD
Praha
Dvojí domov/Z Čepa**

Prozaik a esejista Jan Čep ve svém díle často hovoří o druhém světě, který je našim očím skrytý, o druhém domovu, ve kterém, jak Čep věří „budou všechny věci přítomny zároveň a touha nebude utrpením, nýbrž slastí bez konce. Uvidíme se tam tváří v tvář, ne už jenom v zrcadle a podobenství, a jizvy našich srdcí zatřpytí se jako hvězdy“. Brány této druhé reality se skrze texty Jana Čepa v nové inscenaci s názvem Dvojí domov pokusí otevřít tvůrci Lucie Trmíková, David Prachař a Jan Nebeský, kteří se po několika

úspěšných inscenacích (Peklo – Dantovské variace, Kabaret Shakespeare, ad.) opět vrací do Experimentálního prostoru NoD. Tradiční tvůrčí trojlístek doplňuje nově od září 2016 herec Ondřej Pavelka. Všechny jemné pocity i bouřlivá dramata duše Čepových textů skrze hudbu zvnitřní Martin Dohnal. Výtvarně inscenaci oživí Igor Korpaczewski.

„V dramaturgii NoDu chceme dát prostor i hlubším až metafyzickým námětům, kterým se právě Jan Čep ve své literatuře věnuje.“ říká Adam Halaš, umělecký šéf Experimentálního prostoru NoD a dodává: „Představení je pro mě především o umění se rozhodnout. Jedná se o zajímavou paralelu na téma krize středního věku, které již bylo v NoDu zpracováno v inscenaci Peklo – Dantovské variace. Intimní až básnické duševno může být jistým protipólem ke křiklavým soudobým tématům, která neustálým omíláním ztratila svůj obsah. Těším se na další spolupráci s triem Nebeský – Trmíková – Prachař, kteří díky své sebranosti a profesionalitě dokáží divákovi takový intimní zážitek zprostředkovat.“

**Pavol Seriš
Slovensko
Pri kase**

Autorská komedie jednoho herce z prostředí supermarketů, hypermarketů, megamarketů a gigamarketů. Parodie na dnešní konzumní společnost vycházející jak z reálného, tak z absurdního základu. Směs stand-up comedy a pohybového herectví ze světa obchodu, bez jehož návštěvy si pomalu neumíme představit den.

Staro-nová odborná porota letošní Kopřivy

Letos bude kopřivová odborná porota pracovat ve složení Josef Mlejnek, Luděk Richter a novou členkou do party jim bude Pavla Bergmannová. Oba pánové porotci jsou účastníkům Kopřivy dobře známi, protože jsou s tímto festivalem spjati již léta a na Kopřivu prostě jezdí rádi. Těch jsme se zeptali, na co se z festivalového programu těší nejvíc. Ovšem Pavlu Bergmannovou jsme vyzpovídali trochu více, tak aby jsme vám ji dostatečně představili.

Pavla Bergmannová

Narodila se v České Lípě. Na Filozofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci absolvoval obory filmová a divadelní věda

a do roku 2003 zde působila jako odborný asistent. V letech 2003-2005 působila na volné noze: věnovala se recenzentské činnosti, pro Český rozhlas Olomouc připravovala magazín Do divadla! a jako dramaturg spolupracovala s různými zejména filmovými festivaly a přehlídkami (např. LFŠ v Uherském Hradišti, semináře pro AČFK, v letech 2009 a 2010 Festival nad řekou Písek, pro který připravila např. retrospektivu Polský film morálního neklidu nebo cyklus

Svět Josefa K.). V letech 2003-2010 organizovala multižánrový festival Křižovatky Olomouc, zaměřený na prezentaci umění zemí střední Evropy. V letech 2006-2010 byla tiskovou mluvčí Moravského divadla Olomouc a festivalu Divadelní Flora Olomouc, současně začala externě přednášet na Slezské univerzitě v Opavě, kde od roku 2008 působí jako asistent na Ústavu bohemistiky a knihovnictví. Tady také v letech 2008-2014 vedla obor Kulturní dramaturgie se zaměřením na divadlo. Od poloviny 90. let průběžně publikuje v denním a odborném tisku divadelní a filmové recenze a studie (Divadelní noviny, Listy, 2005-2008: externí redaktor časopisu Reflex – příloha EX). Autorsky a redakčně se podílela na přípravě knihy "Sklep 1971-1999". Od roku 2015 spolupracuje jako divadelní recenzent s Českým rozhlasem Vltava (pořad Mozaika). Momentálně mj. spolupracuje jako dramaturg s činohrou Národního divadla moravskoslezského v Ostravě, kde se podílí na přípravě inscenace *Ted' mě zabij* (r. Janusz Klimesza).

Jako pro porotkyni to bude na Kopřivě v letošním roce tvá premiéra, jak se těšíš?

Musím se přiznat, že vlastně netuším, co přesně mám očekávat, ale určitě se těším na setkání se zajímavými lidmi, divadelní program v netradičních souvislostech, a především nové zkušenosti.

Máš zkušenosti s „porotováním“ i na jiných festivalech?

S „porotováním“ jsem se poprvé setkala ještě během studia na univerzitě, kdy jsem dvakrát zasedla v porotě mezinárodního festivalu divadelních škol Setkání / Encounter, který pořádají studenti Divadelní fakulty Janáčkovy akademie múzických umění v Brně. To bylo nesmírně inspirativní – nejen díky zajíma-

vému programu, který nabízel různé přístupy k divadelní tvorbě skrze představení evropských i mimoevropských divadelních škol, ale i v souvislosti s přínosnými diskuzemi, které nás během festivalu čekaly. Poroty byly vždy složené jak ze studentů, tak ze zkušených divadelních kritiků či tvůrců, takže to pro mne byla velmi cenná škola.

Diskutovat o divadle je jedna věc, rozhodovat o tom, kdo je lepší, je už ale mnohem složitější. Leckdy se musí poměřovat nesouměřitelné, a jelikož jsem velmi nerozhodný člověk, je pak pro mne leckdy docela náročné vybrat toho lepšího mezi dobrými (úsměv). Další, spíše „drobnější“ zkušenosti s porotováním pak mám také z přehlídek amatérských divadel, případně jsem vedla rozborové semináře na nesoutěžních akcích, což považuji ze velmi smysluplné – diskutovat se zájmem a bez toho, abychom určovali vítěze. No, a v neposlední řadě jsem zasedla v porotách porot několika festivalů amatérských filmů. Bylo to v Polsku, což sebou přineslo jedno výrazné specifikum. Poláci jsou totiž vášnivými diskutéry a strašně rádi a leckdy bojovně své záměry obhajují. S takovým maximálním diskuzním nasazením na obou stranách jsem se u nás vlastně ještě nikdy neselekala.

Čím je pro Tebe festival Kopřiva zajímavý a na co z letošní nabídky se těšíš nejvíc?

Tak jednak je určitě chvályhodné, že se koná již 31. ročník festivalu. To už samo o sobě naznačuje velkou tradici! Sama mám s pořádáním podobných akcí zkušenosti, a ačkoli to tak nevypadá, za dvěma dny bohatého programu, který leckdy „uteče“ jako voda, se skrývá spousta „neviditelné“ práce. Jsem tedy zvědavá, jakou atmosféru sebou festival přinese, vždyť věk 31 let je ten nejplodnější... A bez jakýchkoli před-

chozích zkušenosti teď mohu hodnotit pouze připravovaný program. Ten je co do počtu titulů poměrně nabitý, takže nás společně s diváky čeká pěkný maraton. Snad stihneme vše vnímat! Co se pak dramaturgie týče – tu hodnotím jako velmi pestrou a vyrovnanou, takže si z nabízené programové skladby určitě vybere každý divák dle své libosti. Já osobně se těším na slovenské tituly, ráda si rozšířím obzor právě o nezávislou tvorbu. Třeba tvorba Divadla KONTRA je známá svým velmi poctivým přístupem k herectví. Zajímá mě také téma inscenace *Na slepých křídlech*. V současnosti leckdy zapomínáme na minulost, to špatné vytěsňujeme a často pak opakujeme mnohé chyby. A myslím, že právě toto představení může upozornit na nelehká období našich dějin, jejichž mechanismy v poslední době tak trochu nebezpečně vystrkují růžky. Divákům bych pak určitě doporučila skvělý titul *Tomáše Vůjtky Spolu*, který pojednává o setkání stárnoucích hvězd prvorepublikového filmu Adině Mandlové a Lídě Baarové, které skvěle ztvárňují dvě mladičké talentované ostravské herečky Pavla Gajdošíková a Zuzana Truplová. A opět jde o ohédnutí do ne tak vzdálené historie, které nám může pomoci pochopit naši současnost. No a v neposlední řadě musím v programu vyzdvihnout i titul *Dvojí domov /Z Čepa*, který velmi citlivými divadelními prostředky pojednává o poetice tvorby a zprostředkovaně i životních osudech básníka a spisovatele Jana Čepa. Je to titul, který velmi vzácně propojuje emoce s formální strukturou inscenace.

Luděk Richter

Na co se z letošního festivalového programu těšíš nejvíc?

To je tedy těžká otázka. Jirka je opravdu schopný. To, že běžně – já Pražák, který má kdeco na dosah – vidím spousty věcí po-

Josef Mlejnek

Na co se z letošního festivalového programu těšíš nejvíc?

Do Kopřivnice se na téměř stejnojmenný divadelní festival KOPŘIVA těším už potřetí vždy celý rok dopředu a jsem také s jeho hlavním organizátorem Jirkou Cachnínem po celou dobu nějakým způsobem v kontaktu. Ale těším se i na samotné město – hned s prvním nadechnutím jeho klidné, skoro lázeňské atmosféry si lze snadno způsobit jemnou závrať z divů technické elegance, které zde vznikaly po více než století a které jsou v skrytu ve zdejším ovzduší stále přítomny. Ale především: těším se na celou nabitou sérii divadelních představení různých

žánrů – většinu z nich mohu poprvé shlédnout právě zde, neboť některé soubory váží do Kopřivnice cestu i ze Slovenska, letos jich má být lehce podpoloviční menšina čtyř z devíti.

Foto: Josef Ptáček.

Současné české drama: čekání na dílo s velkým D

Josef Mlejnek

Motto:

Každé obrazné drama je jen odrazem dramatu, které nikdo nevymýšlel.

(François Mauriac)

Mám-li přiblížit lotyšskému divadelnímu prostředí současnou českou dramatickou tvorbu, nelze se – vzhledem k závažným změnám v české společnosti po listopadu 1989 – omezit pouze na poslední desetiletí. Aby bylo možné témata a problémy původní divadelní tvorby alespoň v základních obrysech uchopit a vyložit, je nutné i současné dění nahlížet na pozadí a v kontextu zhruba posledního čtvrtstoletí. Pro základní přehled by byl možná výhodnější chronologický, „generační“ přehled než suchý výčet témat, s nimiž se současná česká dramatická tvorba vypořádává, nebo se je alespoň snaží nastolit. V jedné ge-

neraci se však mohou sejít lidé, pro jejichž tvorbu bychom jenom stěží hledali společné jmenovatele. Učinil jsem proto jakýsi kompromis: moji úvahu doplňují malé portréty jednotlivých dramatiků, o nichž tu bude v různé intenzitě a šíři řeč. Nejde o nehodnotící slovníková hesla (při nezbytném informačním minimu), ale o doplnění mého výkladu, který tak bude ušetřen zbytečných znepráhledňujících odboček.

Přední divadelní kritik Jan Kerbr ve své nedávné úvaze o současné české dramatické tvorbě konstatuje, že se v období zhruba od roku 1995 dostávají české dramatické texty do poněkud nestandardní situace. Po dvacetiletém vynuceném odmlčení bylo od špičkových autorů, kteří se etablovali v uvolněné atmosféře šedesátých let, očekáváno dílo s velkým D. To se

však z různých důvodů nedostavilo. Václav Havel a Milan Uhde se cele věnovali politice, Josef Topol se odmlčel. Jejich zhruba o deset let mladší následovníci Daniela Fischerová nebo Karel Steigerwald podle Kerbra dalšími opusy svoji předchozí tvorbu nepřekonali. Arnošt Goldflam sice nezklamal, ale také ničím výrazným nepřekvapil – chybou také u něho coby dramatika bylo, že své úsilí rozmělnoval v řadě dalších žánrů a tříštil své zájmy v jiných aktivitách. Ani zástupce následující generace, dnešní padesátník J. A. Pitínský, nevystoupil ve svých hrách z první poloviny devadesátých let ze stínu svého předlistopadového vrcholu a v posledním desetiletí se věnuje převážně divadelní režii.

V roce 1993 jsem shlédl dvě co do kvality rozdílná představení: v Brně místy mnohmluv-

nou textovou koláž Ubohá Rusalka v režii tehdy prakticky neznámého Vladimíra Morávka a v Praze právě Pitínského Pokojíček v režii Petra Lébla. Oběma hrám nebylo společné pouze ponuré až odpudivé panelákové bioklima a panelové stereotypy jednání a chování, ale především nostalgické odkazování k různě poztrácené nebo promarněné původní ryzosti. Žádné vědomé směřování k „ideálu“ nebo programové hledání ztracené čistoty v rustikální minulosti či utopickém budoucnu, pouze nejasné tušení: Bylo tu cosi a měli jsme cosi, co jsme ztratili nebo čemu jsme se zpronevěřili. Tato hůl má dva konce: nejen výslovně náboženský, ale i sekularizovaný.

Když byla roce 1992 ustavena anonymní soutěž o cenu Alfréda Radoka za nejlepší divadelní hru, snažili se její zakladatelé jednak odpovědět na poptávku divadelních souborů po původních textech ze současnosti, jednak jistě byli rovněž oni v očekávání díla s velkým D. Je zajímavé, že výrazná většina českých laureátů (soutěž je vypsána i pro slovenské dramatiky) se při všech různostech a rozdílech pohybovala v paradigmatu vymezeném výše zmíněnými inscenacemi. Platí to jak pro jednoho z prvních laureátů Tomáše Rychetského a jeho hru Nevinní jsou nevinní, mladého autora solidně poučeného francouzským existencialismem, který bohužel už žádné další dramatické dílo nevyprodukoval, tak i pro Drábkovu Janu z parku i – s výhradami – pro jeho pozdější Akvabely, pro Pastičku Markéty Bláhové, ale i pro drsné texty Jiřího Pokorného či Miroslava Bambuška, jehož dramatická díla z poslední doby navíc postulují i přehodnocení vztahu k temným stránkám národní minulosti (zejména poválečné období 1945-1948 a padesátá léta). A těžko říci, nako-

lik se z tohoto pravidla vymyká hra Vařené hlavy od Marka Hrošáka. Zůstává vše zcela v pořádku, když se za příběhem-hororem zavře voda jakoby nic?

Jaké je místo filmového scénáristy Petra Zelenky a jeho divadelních her v kontextu současného českého divadla? Některá jeho základní témata v Příbězích obyčejného šílenství nejen sdílí, ale je schopen je také plastičtěji a sofistikovaněji, patrně i díky zkušenosti s filmem, pojmenovat. Veškerou nespokojenost většiny postav s daným stavem osobního, tj. veřejného i soukromého, života, a hledání zdrojů čistoty, nebo alespoň zdrojů alternativních, však provází, lze-li se tak vyjádřit, silná únava materiálu. Z toho plyne touha zmizet, téměř nebýt. „Existuje jediný způsob, jak se z toho dostat. Nechat se odeslat poštou jako balík,“ čteme v mottu Příběhů. (Jedna z postav Drábkových akvabel se rozhodne vyvléci z poskvrněného lidství a stane se vydrou.)

Polský filozof Leszek Kołakowski vyslovil už několikrát znepokojení, že se u lidí na starém kontinentu stále ve větší míře vytrácí neutilitární důvody k existenci. A nejen toto: chybí i vědomí, že si je nelze libovolně stanovit, ale že je lze pouze přijmout a osvojit si je na základě nezainteresovaného po-

znání. Ani potom nemusí být pro umění vyhráno, jak o tom svědčí jednostranným a zjednodušeným výkladem náboženské zkušenosti kontaminované poslední texty Lenky Lagronové. Brněnská autorská dvojice Zdeněk Plachý a Jiří Šimáček se k určité základní hlubině přiblížila víc. V jejich hře Nepohodlný indián nejde jen o konfrontaci dvou protikladných světů, spíše musíme čelit otázce, co chybí naší civilizaci a co ji může případně zachránit. Nejenom smířenost se zřidelně čistým principem, ale také otevřenost vůči němu, spojená s vědomím, že jej nelze ulovit nebo jakkoli vydobýt, ale pouze čekat, až se nám ukáže on sám. Jsem přesvědčen, že bez „neutilitární důvodů k existenci“ a otevřenosti vůči „počátkům“ nelze nastolit žádné opravdu velké téma, a to nejenom v divadle. Nastolit a vyložit v jazyce divadla téma lidského života, jeho smyslu, dialektiky osobního, neosobního a nadosobního v individuálním lidském údělu i téma člověka konfrontovaného se současným světem. V českém divadle je vše zatím velice fragmentární, mlhavé, příliš „larmární“ na to, abychom se případného divadelního zázraku mohli nadít už zítra nebo pozítří. Můžeme se utěšovat, že v tomto ohledu se nijak nevymykáme světovým standardům?

Josef Mlejnek uprostřed. Foto: Josef Ptáček.

Kopřiva, přehlídka netradičních divadel... ale co je to netradiční divadlo????

Luděk Richter

Co je netradiční divadlo?

A je to tady! Věčná otázka, na níž se určitě nikdy všichni neshodneme.

Alternativní či netradiční lze být jen vůči něčemu – v daném případě vůči tradici inscenování víceméně měšťanského divadla 19. a 20. století, jež tak či onak ctí a naplňuje ideál iluzivně pojaté realističnosti. Netradiční či alternativní divadlo narušuje konvence a tím i otupující automatismy v mnoha směrech:

- nejde mu ani přibližně, volně, stylizovaně o vytvoření iluze skutečnosti, cílem ani prostředkem není zobrazení jevové podoby života

- neusiluje o iluzivní totožnost mezi „materiálem“ zobrazovaného a zobrazujícího: lidské tělo často používá jako prostředek zobrazení neživého světa a naopak, jednu postavu může hrát více herců (loutek) či jeden herec (loutka) může hrát více postav...

- nectí se tu pasivně zákonitosti jednoty času, místa a děje

- předlohou či námětem se stávají i látky absolutně nedramatické, netypické; netradiční divadlo většinou nevychází z tzv. pravidelných textů (dramatických textů, her), jež by „jen“ interpretovalo, nýbrž z textů „nedramatických“, v jejichž adaptacích je již obsažen pohled inscenátorů na obsah i formu budoucí inscenace, případně z vlastních textů či témat

- stýká se a prolíná s jinými uměleckými, ba i mimouměleckými obory, využívá prvků žongléřských i artistických, blíží se cirkusu, výtvarné akci, koncertu, tanci, volné hře, happeningu...

- jeho výstupy jsou na hranici para- či quasidivadelních produkcí

- je to divadlo proměny, divadlo výrazně znakové, divadlo výrazného pohybu divadelního znaku, divadlo tíhnoucí k metafoře, divadlo většinou chudé prostředky a bohaté fantazií

- mívá blízko k divadlu otevřenému, epickému...

Se všemi názvy typu tradiční, alternativní, klasický... je potíž už proto, že i tradice... se vyvíjí a mění a to, co bylo včera netradiční, alternativní, je zítra běžné, stává se součástí tradice, ne-li konvence. To je zákon vývoje v umění.

Díky procesu zevšedňování, etablování a zapomínání se naopak netradiční alternativou vcelku pravidelně stávají i velmi tradiční, ale pozapomenuté zdroje, přístupy a postupy, jestliže se dostanou do kontrastu k právě převládající konvenci. Příkladem může být obrodívá síla lidového divadla, jak ji využil před druhou světovou válkou E. F. Burian a od té doby již několikrát mnozí další.

Jde tedy o pojmy veskrze relativní: i v divadle svým způsobem „všechno už bylo“. A jde o to, v jakých souvislostech a v jakém vztahu k současnosti a v jakých vztazích vnitřních je inscenace vytvořena.

Proč stojí za to netradiční divadlo pěstovat a sledovat?

Co je na netradičnosti či alternativnosti cenného? Netradičnost není jen jakousi přípravou na budoucnost a pro cosi jiného; přináší sama o sobě v okamžiku svého vzniku nepochybné hodnoty. Čtu-li na stránkách zpravodaje Kopřivy a slyším tu i onde vyznání diváků, většinou mladých, jak na netradičním divadle poznali, že divadlo nemusí být jen zaprášená vznešená nuda, sterilní krása či naopak

bezduchá podívaná, je snad odpověď po smyslu netradičního či alternativního divadla nasnadě.

Novost, jinakost a tím méně extravagance či naschválismus samy o sobě žádnou hodnotou nejsou; to snad jen v reklamě na práci prášky. Cenné je to, že se s novými postupy, prostředky, látkami či tématy objevují nové pohledy, nové obsahy a s nimi přichází i katarze pro diváky.

Netradiční či alternativní divadlo souvisí s hledáním, experimenty, je tím místem, kde se hledá a rodí nové, je laboratoří, z níž po „ověření“ a zpřístupnění většinovému divákovi „tradiční“ divadlo, čerpá nutné podněty pro svůj vývoj, přejímá jeho přístupy, postupy, zákonitosti...: alternativa se stává „normou“, netradičnost tradicí, v horším případě konvencí.

K čemu je dobré dělat jeho přehlídku?

Každé srovnání toho, co v tom či onom oboru vzniká, pomáhá vyjasnit co je co, co má jakou kvalitu, jaké nabízí možnosti... Každé soustředění více inscenací nabízí poznání, kam právě směřujeme, což pomáhá orientaci – v divadle i v životě. Každá přehlídka přináší inspiraci divadelníkům i divákům.

A především: o tuhle přehlídku je zájem – na rozdíl od mnohých jiných přehlídek na tuhle chodí lidé a to převážně „běžní“ diváci – nedivadelníci.

Proč zrovna v Kopřivnici?

První odpověď je jen zdánlivě žertovná: protože je tu Jiří Cachnín a dalších pár nadšenců, kteří se rozhodli podnik tak náročný a riskantní rok co rok uskutečňovat. Chci tím říci, že by se takováto přehlídka mohla klidně konat třeba i ve Frýdku-Místku či Novém Jičíně, kdyby...

(viz maior). Ale že je v každém případě dobře, že se koná právě v tomhle poněkud poddolovaném a průmyslem zaprášeném kraji.

Poptávka tu evidentně je. Každoroční nával diváků, zejména mladých a převážně „normálních“ (tj. nepocházejících z řad samotných amatérských či profesionálních divadelníků) dokazuje, že v oblasti je o tento druh divadla zájem nemalý a nabídka nepřilíčná. A úžasné je, jak Kopřiva respektuje života běh a člověka potřeby: v pátek i v sobotu se začíná až po obědě a co kdo nedospal dopoledne, může dohonit v neděli, kdy už se neděje nic.

Když už jsme u divadelníků: Vždycky je mi líto, že zatímco drtivá většina hrajících amatérů zůstává, aby viděla své kolegy, inspirovala se a třeba i poučila, drtivá většina profesionálů odjíždí hned po představení či nejpozději příští ráno. Možná i to je jedna z kapiček přispívajících k tomu, že podle rozdílu v kvalitě inscenací bychom většinou nepoznali, kdo je kdo. Ale budme spravedliví: I v „nedostatku času“ se však někteří „špičkoví“ amatéři, žel, začínají profesionálům blížit. Já vím: práce je tolik, život je krátký a času tak málo! Ano. Ale pro to, co opravdu chceme, si ho vždycky najdeme.

Čím je Kopřiva specifická?

Tím, že se tu setkává divadlo herecké, loutkové, pohybové, taneční i výtvarně orientované, divadlo poezie, divadlo ansámblové i jednoho herce, formy malé i velké...; občas - snad pro připomenutí - i nějaké to divadlo tradiční. A tak jediné, co tu chybí, jsou divadla dětská a divadla tvořící pro děti - ke škodě Kopřivy - neboť i mezi nimi se mnohdy objevují věci nevídané, netradiční, alternativní - a nikterak nedokonalé či méněcenné či pro dospělé nezajímavé.

Hrají tu statutární a nezávislé profesionální soubory, studentské skupiny i soubory amatérské - ty (až na občasnou účast domovského kopřivnického souboru) v poslední době, žel, poměrně méně, ač leckdy přinášejí nejen netradičtější, ale i zajímavější a kvalitnější inscenace než leckterí profesionálové.

A vedle divadla českého, rok co rok až tři, čtyři divadla slovenská, polská, ruská, ale taky třeba nakouknutí do tvorby v Praze žijícího Japonce či nahlédnutí do tureckého divadelního světa... Slovenské divadlo vnáší často civilistní témata, někdy v poetice až krutého pohledu na člověka a společnost, zmaru a ošklivosti, jindy společensko-satiricky laděné komedie, v inscenacích slovenských loutkářů, především Teatra Tatra, i reminiscence lidového divadla. Poláci zase své typické symbolické divadlo plné křesťansky založeného mystična, se silným podílem výtvarně pojaté akce.

Kopřiva nabízí široké žánrové rozpětí od populárních komedií (jež publikum vždy ocení), přes zábavná i vážná seriózní díla či mravoučné agitky až po sebezpytné psychotické kusy a postmodernistické „schízy“: pohádky, téměř klasickou činohru, lyrickou poezii, jarmareční frašky, satirické komedie, existenciální groteskní parodie, mystériózní obrazivé vize, klasické rytířny i takoraka tragédie.

Různost je tu pravidlem. A přitom není Kopřiva bezbřehá. Ať je vymezení netradičního divadla jakkoli obtížné a nikdy se všichni neshodneme na tom, co do něj ještě patří a co už ne, jasné směřování tu je zřetelné. To cenné je, že se tu takto různorodé inscenace scházejí vedle sebe a Kopřiva tím jak běžnému, nespecializovanému publiku, tak těm, kdo se zaměřují jen určitým směrem, umožňuje setkat se s tím, s čím by se jinak třeba nepotkali.

Luděk Richter

A přitom nejde o guláš, vařený pejskem a kočičkou, alébrž vždy o zajímavý výběr, založený na pozoruhodném rozhledu dramaturga přehlídky Jiřího Cachnína. Netvrdím, že vždycky stejně zajímavý: jako každá přehlídka, i Kopřiva je závislá na tom, co právě vznikne, co je k dispozici, na co jsou peníze, prostory, technické podmínky... Ale svůj význam - pro místo, region i české divadelnictví - si stále udržuje.

Prvá Kopřiva s velkým K, kterou jsem viděl, byla ta sedmá v roce 1993 - a od té doby ji jezdím obdivovat i pěstít pravidelně. Proč? Protože na ní vždycky vidím něco nového. Protože mě na ní vždycky něco překvapí. Protože v rozmanitosti jejích druhů a žánrů se mi věci vyjevují v nových souvislostech a vidím na nich to, čeho jsem si jindy třeba ani nevšiml. Protože poučit a inspirovat se může člověk i na dílku ne příliš vydařeném, jichž tu však nikdy nebyla většina. Nepodléhejme hysterizující „novinářštině“: krize tu k vidění opravdu nebyla. Přesto, že jednou je líp a podruhé hůř, nepletu-li se, na žádné Kopřivě nechyběla alespoň jedna inscenace, která pro mě byla objevem a zážitkem - takovým, o kterém si člověk říká: To bych chtěl vidět ještě někdy znovu!

Spolek Katolická beseda v Kopřivnici

Kulturní dům Kopřivnice
KULTURNÍ DŮM KOPŘIVNICE

KB KATOLICKÁ
BESEDA
KOPŘIVNICE

uvádí

Quo vadis, orbis?

KOPŘIVA

37. ročník přehlídky netradičních divadel

21.4. pátek

2017

22.4. sobota

13:30 Divadlo PIKI (Slovensko)
Babička z vajíčka

Nemáte babičku ani dědečka? Nejvyšší čas, aby se stal zázrak! Zlatá rybka? Aladinova lampa? Ne. Vajíčko. Obyčejné malé vajíčko.

15:30 Absintový klub Les (Ostrava)
Spolu

Hra nejen o tom, že Baarová má oči mandlové a Mandlová má oči barové, ale i o těch, kdo je milovali a nenáviděli. Hra o nás.

18:00 Bratislavské bábkové divadlo (Slovensko)
Na slepačích křídlech

Příběh dívky z buržoazní rodiny, dospívající v Československu 50. let, toužící být vzornou občankou a pionýrkou.

20:30 Stará aréna (Ostrava)
Humanity upgrade

Divadelní sonda do digitálních smart technologií aneb Čapku, tys to věděl! . P.S. Nabijte si své mobilní telefony.

21:30 Koncert
Prohibition Jass Band

Jazzové trio autenticky interpretuje černošský i bělošský jazz 20. let.

Doprovodný program:

18.4. úterý 19:00 Jan Spousta
Quo vadis, orbis?

Zamyšlení známého sociologa nad otázkou: Kam kráčíš, světe?

KDX 30,-
Partner představení:
KULTURNÍ DŮM KOPŘIVNICE

10:00 Jan Horák (Roudnice nad Labem)
František blázen

Příběh o svatém showmanovi, který chtěl být nejskromnější a nejnepatrnější, a šly za ním davy.

14:30 NJ feat. Uhřík (Nový Jičín)
Casiopea aneb Étudy o časovosti

Debata o viděném. Představení mezi minulostí předpremiéry a budoucností dalšího uvedení v přítomnosti přepisování. Předkapela: duo Casiopea.

16:00 Divadlo Kontra (Slovensko)
Poručík z Inishmore

Jednoho dne na irském ostrově zmizí kocour, miláček radikálního teroristy, který se přichází pomstít... Vražedně směšná komedie.

17:30 Koncert
EVAMORE

Písň Evy Moravčikové
s kytarou Toma Njuma Nováčka.

19:00 Divadlo NoD (Praha)
Dvojí domov / Z Čepa

„Jest kdesi sladké jádro, ale polámeme si ještě všechny nehty, než se k němu dostaneme.“

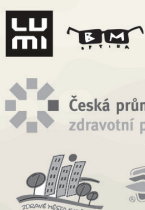
Trio Pavelka – Trmíková – Prachař otevře brány druhé reality.

21:15 Pavol Seriš (Slovensko)
Pri kase

Komedie z prostředí super, hyper, mega a gigamarketů.

Parodie na konzum. Směs stand-up comedy a pohybového herectví.

Přehlídka je pořádána za
finanční podpory Moravskoslezského kraje.

NAŠE FRÝDECKO-MÍSTECKO.CZ

program

KOPŘIVNICKÉ NOVINY

Přehlídka je pořádána pod záštitou europoslance Tomáše Zdechového.

Jednodenní vstupenka 300 Kč, dvoudenní 450 Kč, studenti jednodenní 150 Kč a dvoudenní 250 Kč.

Předprodej: IC Kopřivnice - 556 821 600, 774 668 001, ic@koprivnice.cz

Více informací: www.koprivafest.cz

facebook: KOPŘIVA - přehlídka netradičních divadel

Místo pro vaše poznámky:

Moravskoslezský kraj

Česká průmyslová zdravotní pojišťovna

Přehlídka je pořádána pod záštitou europoslance Tomáše Zdechovského.

Více informací: www.koprivafest.cz

facebook: KOPŘIVA - přehlídka netradičních divadel

Sazba: Ondřej Smolka